

dr hab. Marta Postuła

Kierownik Pracowni

Zarządzania Finansami

Przedsiębiorstw na Wydziale Zarządzania

Uniwersytetu Warszawskiego

27.02.2019

Warszawa, 26 lutego 2019 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr Adriana Markiewicza

pt. „System gwarantowania depozytów bankowych w kształtowaniu

bezpieczeństwa finansowego w Polsce”

napisanej po kierunku

prof. dr hab. Konrada Raczkowskiego

W przedłożonej do recenzji dysertacji doktorskiej podniesiony został istotny temat, poddawany analizom i badaniom w szczególności w kontekście wydarzeń jakie pociągnął za sobą światowy kryzys 2007–2008 w odniesieniu do rynku finansowego, w szczególności sektora bankowego. Bezpieczeństwo rynku finansowego można analizować uwzględniając w sobie aspekt teoretyczny, jak też praktyczny odnoszący się do roli poszczególnych uczestników mających wpływ na kształt i zakres światowych rynków finansowych. W prowadzonych badaniach jednym z częściej omawianych czynników w zakresie zagwarantowania bezpieczeństwa finansowego jest stworzenie zasad i rozwiązań ekonomicznych zapewniających z jednej strony bezpieczeństwo klientów lokujących swoje środki w postaci depozytów oraz z drugiej stabilność systemu finansowego, tak aby te rozwiązania nie przyczyniały się nadmiernie do utraty rentowności instytucji finansowych oraz braku dostępności kapitału na inwestycje dla uczestników obrotu gospodarczego. Istotnym jest zatem temat badawczy podjęty przez Doktoranta skoncentrowany na omówieniu

systemu gwarantowania depozytów bankowych w Polsce, w szczególności umiejscowienie tego czynnika w procesie kształtowania bezpieczeństwa finansowego całego kraju. Szeroki wachlarz rozwiązań możliwych do zastosowania przez władze w celu zapewnienia bezpieczeństwa finansowego jest jedną z przesłanek do podjęcia dyskusji na temat ich skuteczności dla gospodarki danego kraju. Mając to na względzie rozważania Pana mgr Adriana Markiewicza doskonale wpisują się w ten dyskurs naukowy i dostarczają analiz, jak kwestie te wyglądają z punktu widzenia dotychczasowych rozwiązań stosowanych w Polsce. Pan mgr Adrian Markiewicz podjął trudne wyzwanie zmierzenia się z teorią (krajową i zagraniczną) podejmowanego tematu, jak również z różnego rodzaju badaniami, w przedmiotowym zakresie.

1. Opinia ogólna

W mojej opinii przedstawiona rozprawa doktorska zasługuje na ocenę pozytywną. Należy przy tym zauważyć, że prezentowany temat nie jest tematem nowym, niemniej jednak jest obszarem badawczym o stosunkowo wysokim stopniu złożoności i przybierającym nowe oblicza, co zasługuje na pozytywną ocenę.

2. Metodyka badawcza – cel główny rozprawy

Przyjętym przez Doktoranta celem głównym dysertacji jest zbadanie możliwości kształtowania systemu gwarantowania depozytów bankowych w Polsce w kontekście bezpieczeństwa finansowego i wpływ tych rozwiązań na wzrost gospodarczy. Pan mgr Adrian Markiewicz wykorzystał, w tym celu dane dotyczące rynku finansowego, które zostały zestawione z odpowiednimi regulacjami prawnymi oraz zjawiskami ekonomicznymi mającymi wpływ na nie. Tak zdefiniowanemu celowi głównemu towarzyszą cztery cele szczegółowe odnoszące się np. do wpływu depozytów bankowych stabilizowany m.in. przez BFG na bezpieczeństwo finansowe kraju czy też określenie prawidłowości i istotności rozwiązań organizacyjnych systemu gwarantowania depozytów bankowych. Ponadto Autor w swej pracy przedstawił główny problem badawczy oraz cztery naukowe problemy szczegółowe. Główny problem badawczy został sformułowany w postaci pytania: „*W jaki*

sposób system gwarantowania depozytów bankowych kształtuje poziom bezpieczeństwa finansowego w Polsce ?”

Praca Pana mgr Adriana Markiewicza stanowi uporządkowany wywód, którego treść dowodzi o posiadanych kwalifikacjach oraz dobrym przygotowaniu Autora do podejmowanego tematu. Kluczowym atutem dobrej rozprawy doktorskiej jest jasne sprecyzowanie celu głównego i pytań badawczych, a następnie konsekwentne odnoszenie się do nich. Autor spełnił ten wymóg. Lektura pracy pozwala stwierdzić, że cel główny został osiągnięty, a problemy badawcze udowodnione w całym przekroju przedstawionego wywodu.

Przedłożona mi do opinii dysertacja doktorska ma charakter teoretyczno-empiryczny, co zasługuje na uznanie. Część teoretyczna oparta jest na studiach literaturowych polskich i zagranicznych natomiast część empiryczna zawiera analizy diagnostyczne oraz ilościowe przeprowadzone dla polskiego systemu bankowego w różnych okresach czasowych w latach 2013–2016/2017. Wybrany do analizy empirycznej bardzo krótki okres badawczy oraz brak odniesienia do rozwiązań międzynarodowych wybranych krajów to najsłabsze strony opiniowanej pracy.

Literatura

W recenzowanej pracy znajduje się dość obszerna oraz wyczerpująca literatura – 215 pozycji opracowań naukowych, 16 aktów prawnych – co świadczy o umiejętności wykorzystania przez Autora dysertacji literatury przedmiotu. Doktorant wykazał się także znajomością cytowanej literatury, aktów prawnych oraz dokumentów administracyjnych w zakresie badanego tematu. Pod względem jakościowym literatura jest dobrana prawidłowo, ponadto jest zróżnicowana i stosunkowo bogata. Na podkreślenie zasługuje umiejętność wykorzystywania najnowszej literatury przedmiotu, słabą stroną jest brak odwołań do najaktualniejszych badań w podjętej tematyce prowadzonych przez organizacje międzynarodowe. W recenzowanej rozprawie zawarte są podstawowe metody oceny wpływu gwarantowania depozytów bankowych na bezpieczeństwo finansowe kraju oraz odniesienie do nich w literaturze zagranicznej. Wskazywane są również raporty opracowane przez polskich uczestników rynku finansowego, tj. Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, Komisji Nadzoru Finansowego, Narodowego Banku Polskiego, co ma pozytywny wpływ na jakość

przedstawionej do oceny dysertacji. Autor zastosował klasyczny styl przypisów, który był konsekwentnie wykorzystywany w całej rozprawie.

Struktura rozprawy

Przedstawiona dysertacja doktorska składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, a także zakończenia, w którym zawarte są wnioski końcowe oraz rekomendacje stanowiące ilustrację wpływu gwarantowania depozytów bankowych na szeroko rozumiane bezpieczeństwo finansowe kraju. W pracy dużą część zajmują analizy stanu obecnego związane z funkcjonującymi zasadami gwarantowania depozytów bankowych, które umiejscowione są w obszarze bezpieczeństwa finansowego Polski. Autor przedstawił badania własne opracowane przy wykorzystaniu danych pochodzących z polskiego systemu bankowego oraz przeprowadzonych badań ankietowych. Wyniki tych analiz ujęto w pracy w 39 tabelach oraz 48 rysunkach.

3. Szczegółowa ocena merytoryczna poszczególnych części rozprawy

Wstęp do recenzowanej dysertacji doktorskiej zawiera wszystkie istotne elementy, w tym uzasadnienie wyboru podjętego tematu pracy, przedstawienie celu głównego i pytań badawczych oraz odwołanie do struktury pracy (poszczególnych rozdziałów). Zauważyć można, że już w tej części pracy znalazły się szczegółowe informacje dotyczące wyznaczenia próby docelowej do badania ilościowego i jakościowego, które w pracy zostały poddane analizie oraz dość jednoznaczne stwierdzenia, co do poglądów Autora w odniesieniu do polskiego sektora bankowego. Pan mgr Adrian Markiewicz porusza w nim także istotne kwestie związane z zaistnieniem procesu konsolidacji depozytów bankowych w dużych instytucjach finansowych, co w konsekwencji jak twierdzi Autor zmniejsza bezpieczeństwo całego systemu finansowego Polski. Doktorant we wstępie odnosi się także do bezpieczeństwa finansowego i sygnalizuje, że dokonywane będą w dalszych częściach dysertacji analizy polskich rozwiązań w zakresie systemów gwarantowania depozytów, jako elementu otoczenia instytucjonalnego tworzącego stabilność finansową.

Pierwszy rozdział został poświęcony teoretycznym aspektom związanym z umiejscowieniem bezpieczeństwa ekonomicznego w rozwoju społeczno-gospodarczym, a także omówieniu istoty systemu finansowego państwa w kontekście bezpieczeństwa

ekonomicznego całego państwa. Rozważania przedstawione w tym rozdziale były próbą (z sukcesem zresztą podjętą) udowodnienia tezy, że właściwe zabezpieczenie depozytów bankowych ma istotny wpływ na bezpieczeństwo całego systemu finansowego wpisane stosunkowo wysoko w hierarchie dóbr publicznych. W pierwszej kolejności, w rozdziale tym, Pan mgr Adrian Markiewicz przybliży kwestie związane z pojęciami: bezpieczeństwo ekonomiczne, bezpieczeństwo finansowe i odnosi je do stabilności finansowej. Autor ustosunkowuje się także do roli banków centralnych w zapewnieniu bezpieczeństwa finansowego, co uznać należy za prawidłowe. W tym kontekście na stronie 28 przedstawione zostało sformułowanie „Z doświadczeń banków centralnych krajów, które dotknęła sytuacja kryzysowa, wynika, że ważne jest zapobieganie...”, o którego wyjaśnienie poprosiłabym Doktoranta, czy Jego zdaniem banki centralne mają wystarczające narzędzia do tego rodzaju działań oraz czy nie powinna to być działalność systematyczna niezależnie od kryzysów?

W kolejnych podrozdziałach w dużej mierze Autor koncertuje się na omówieniu istoty systemu finansowego państwa oraz poszczególnym zależnościom w nim zachodzącym. Następnie Pan mgr Adrian Markiewicz przechodzi w swoich rozważaniach do przedstawienia najważniejszych rodzajów instytucji finansowych funkcjonujących na polskim rynku. Czytając tę część dysertacji odczuwa się pewien niedosyt, że nie została ona wzbogacona o opinie własne Autora, co do ich wpływu na bezpieczeństwo ekonomiczne państwa. Trudno nie zgodzić się z prowadzonymi rozważaniami na temat przyczyn kryzysu 2008 roku, mam jednak pytanie czy jeśli tak, to jakie narzędzia prawne, ekonomiczne w zakresie rynku finansowego powinny być wdrożone kilka lat przed dojściem do kryzysu aby złagodzić jego skutki?

Drugi rozdział został zadedykowany zagadnieniom teoretycznym związanym z gwarantowaniem depozytów bankowych w sieci bezpieczeństwa finansowego. Autor pierwszą część tego rozdziału poświęcił rozważaniom nad problematyką genezy ostatniego kryzysu gospodarczego oraz roli sieci bezpieczeństwa finansowego, w tym zjawisku. W formie dość interesującej ale nie wyczerpującej Doktorant wskazał na różne podejścia prezentowane w odniesieniu do zagadnień związanych ze zjawiskiem kryzysu. Po lekturze odczuwa się pewien niedosyt, że szerzej nie odnosi się On do przyczyn ostatniego kryzysu, który narodził się od kryzysu finansowego i cechował się pewnymi indywidualnymi parametrami w stosunku do innych takich zdarzeń w przeszłości. Pan mgr Adrian Markiewicz w tym rozdziale powraca także ponownie do roli banków centralnych w budowaniu

stabilności finansowej, rozważania te w wielu wątkach są powtórzeniem argumentów omówionych już w rozdziale pierwszym stąd sugestia, aby Autor w przyszłych pracach badawczych powinien większą uwagę poświęcać na uporządkowanie poruszanych zagadnień. W kolejnych krokach Doktorant przeanalizował regulacje europejskie funkcjonujące w odniesieniu do sektora bankowego, ze szczególnym akcentem położonym na rozwiązania w zakresie gwarantowania depozytów. W kolejnym kroku dokonana została, w tej części dysertacji analiza literaturowa na temat oceny wpływu systemów gwarantowania depozytów na funkcjonowanie systemu finansowego. We wnioskach sformułowanych przez Autora w podsumowaniu tego rozdziału znalazło się stwierdzenie, że „...*należy pozytywnie postrzegać inicjatywę środowisk postulujących konieczność powołania trzeciego filaru unii bankowej...*”. Prosiłabym o wskazanie podczas obrony na dowody empiryczne dla Polski tak jednoznacznego stwierdzenia ponieważ nie zostały one przedstawione w rozprawie.

Trzeci rozdział przeznaczony został omówieniu systemu gwarantowania depozytów w Polsce i wpływu obowiązujących rozwiązań na bezpieczeństwo finansowe kraju. Pan mgr Adrian Markiewicz w sposób dogłębny i metodyczny rozpatruje wprowadzone rozwiązania w zakresie gwarantowania depozytów bankowych i ich wpływ na krajowy system bankowy. W podrozdziale pierwszym i drugim podjęto próbę wyspecyfikowania określonej przez Doktoranta „właściwej” konstrukcji organizacyjnej banku. Dużo uwagi w swoich rozważaniach Doktorant poświęcił także systemowemu potraktowaniu banku jako pośrednika finansowego i regulacjom finansowo-księgowym zasad jego funkcjonowania, w szczególności w polskich realiach. Autor podjął próbę zastosowanie analizy podstawowych rodzajów przepływów i zobowiązań monetarnych instytucji finansowych wobec pozostałych sektorów w Polsce. Uważam jednak, że mgr Adrianowi Markiewiczowi nie udało się uzyskać pełnego wyniku analiz ze względu na ich organiczny charakter, po przeczytaniu tej części dysertacji i doczuwa się niedosyt nie tylko ze względu na nieaktualność danych (analiza kończy się na 2014 r.) ale także na ich kształt. Byłoby interesującym uzupełnienie tej analizy o porównania międzynarodowego, a nie ograniczenie się wyłącznie do danych zaprezentowanych na rysunku 3.4, na którym dane odnoszą się punktowo do jednego roku 2011 i trudno wyciągać na jego podstawie jakiegokolwiek wnioski, co do umiejscowienia na tle innych państw stosowanych w Polsce obecnie rozwiązań oraz skali ich oddziaływania.

Rozdziały czwarty i piąty stanowi praktyczne podejście do określenia wpływu systemu gwarantowania depozytów w Polsce na bezpieczeństwo finansowe i obejmuje wyniki badań własnych Autora.

Rozdział czwarty dotyczy omówienia wyników własnych badań ankietowych prowadzonych wśród osób reprezentujących różne podmioty z sektora bankowego i parabankowego. Autor na wstępie przedstawił kryteria jakimi kierował się przy doborze próby badawczej, zrobił to w sposób dogłębny wraz ze wskazaniem szerokich uzasadnień przemawiających za dokonanymi wyborami. Brak jest jednak wskazania czy jedynym kryterium wyborów respondentów było miejsce pracy, a nie tematyka jaką zajmuje się respondent w tej instytucji, bo mogło mieć to istotny wpływ na uzyskane wyniki. Przedmiotem badań zawartych w rozdziale czwartym było m.in. wyselekcjonowanie przez respondentów przyczyn kryzysu, a następnie wskazanie na czynniki w największym stopniu wskazujące na „zagrożenie depozytów”. Uzyskane wyniki są niejednoznaczne, a sposób ich przedawnienia przez mgr Adriana Markiewicza zbyt drobiazgowy, co sprawia, że nie wiadomo do uwodnienia, której tezy Doktorant zmierza w swoich dywagacjach. Bez uszczerbku dla jakości pracy można byłoby zrezygnować z prezentowania w treści pracy części wykresów, które powielają informacje zawarte części opisowej i przedstawić je w załączniku jeśli zdaniem Autora są niezbędne.

Rozdział piąty zawiera odniesienie do hipotez badawczych i częściowa zawiera dokładnie te same informacje co w rozdziale czwartym tylko w tej części dysertacji Autor wyciąga w niej wnioski i z sukcesem udowadnia postawione na wstępie tezy badawcze. Przeprowadzone wnioskowanie budzi jednak szereg pytań co do zakresu danych ponieważ oprócz badania respondentów przetoczone są w nim dane 6 wybranych instytucji finansowych. Brak jest jednak uzasadnienia, co do przesłanek dokonanego doboru oraz pojawia się pytanie czy można wnioskować na bazie niekompletnych danych na co zwrócił uwagę sam Doktorant na stronie 214. Ponadto rozumiem, że analizowane dane odnoszą się do stanu na koniec 2017 r. ponieważ w pracy pojawiło się też sformułowanie „...wg stanu na 2018 r...” (strona 213), co raczej jest niemożliwe ze względu na datę złożenia pracy.

Pomimo tych wątpliwości uznać należy, że mgr Adrianowi Markiewiczowi udało się udowodnić postawione tezy badawcze przy pewnych założeniach, które mogą być dyskusje ale stanowi to Jego autorskie podejście, do którego jako młody badacz ma prawo.

Zakończenie wraz z wnioskami stanowi swoiste podsumowanie zebranego materiału naukowego. W tej części rozprawy Autor w sposób zwięzły przypomniał postawione na

wstępie cele i pytania badawcze, a następnie odniósł się do wyników swoich badań i przemyśleń w ich praktycznym zakresie.

Recenzowana rozprawa łącznie z bibliografią i załącznikami liczy 272 stron. W znaczącej części rozprawy teoria zostaje podparta własnymi przemyśleniami oraz wskazaniem rozwiązań będących cennym atutem implementacyjnych do praktyki niniejszej pracy.

4. Opinia szczegółowa

Recenzowana dysertacja doktorska Pana mgr Adriana Markiewicza stanowi dorobek w dziedzinie finansów. Zawarte w rozprawie badania systemu gwarantowania depozytów w Polsce w kontekście całego bezpieczeństwa systemu finansowego, poparte są wnioskami Autora oraz szeroką literaturą przedmiotu, zarówno krajową jak i światową. Takie podejście do tematu zasługuje na pozytywną ocenę. Doktorant w swojej rozprawie przeprowadził ważne badania, które doprowadziły do realizacji postawionych na wstępie celów badawczych. Atutem rozprawy jest niewątpliwie przeprowadzone badanie diagnostyczne w wyselekcjonowanej grupie respondentów. Zaletą pracy jest także podejście do tematu uwarunkowań bezpieczeństwa depozytów ale mając na uwadze zrównoważony rozwój gospodarczy. Mankamentem dysertacji jest są różne okresy podawane analizie, brak zastosowania modeli panelowych, które pomogłyby uwzględnić we wnioskowaniu przesunięcia czasowego zachodzący zjawisk i konsekwencji wprowadzanych rozwiązań.

Konkludując, w mojej opinii kompleksowość i systematyczność prowadzonych działań w prowadzonych badaniach w obszarze wybranego tematu spowodowało, że Doktorant w pełni zrealizował cel główny i szczegółowe oraz udowodnił postawione na wstępie główny oraz pomocnicze problemy badawcze, co w pełni zasługuje na pozytywną ocenę pracy.

5. Język i formalna strona rozprawy

Od strony językowej i formalnej recenzowana dysertacja doktorska spełnia wszystkie wymagania stawiane tego rodzaju pracą. Pracę czyta się dobrze, napisana jest językiem

zrozumiałym i lekkim, a zarazem interesującym. Używane zwroty, czy też skróty myślowe są zwarte i nadają ciąg logiczny w czytany fragment. Niemniej jednak zastosowany język nie jest językiem potocznym, a bardziej przypominającym język używany w podręcznikach akademickich, co bardzo dobrze świadczy o podejściu Doktoranta do pracy naukowej. W pracy zdarzają się drobne usterki językowe, które nie rzutują na całościowy pozytywny odbiór powadzonych w dysertacji rozważań.

6. Wnioski i konkluzja końcowa

Do najważniejszych walorów recenzowanej rozprawy należy zaliczyć przede wszystkim podejmowanie badań naukowych na bazie własnych badań ankietowych, co stanowi bardzo cenny wkład do nauki w dziedzinie finansów. Ponadto rozprawa ma istotny aplikacyjny charakter i wnioski z niej płynące winny być podstawą do podjęcia decyzji władz w zakresie zmian w sposobie gwarantowania depozytów bankowych i innych działań mających wpływ na bezpieczeństwo systemu finansowego w Polsce. Jednym z niedociągnięć w pracy jest brak zastawania bardziej wyrafinowanych ekonometrycznych metod badawczych, które pozwoliłyby w bardziej precyzyjny sposób zbadać analizowane zjawisko. Dodatkowo podkreślenia wymaga, w szczególności:

- ważność podjętego tematu dla dalszych prac nad wzmocnieniem bezpieczeństwa finansowego Polski;
- przeprowadzenie badań m.in. metodą ankietową opartą na właściwie dobranych pytaniach badawczych;
- rzetelne opracowanie wyników przeprowadzonych analiz;
- dobry język – praca jest łatwa w odbiorze oraz ciekawa;
- umiejętność formułowania samodzielnych wniosków i zaleceń.

Konkludując, w mojej opinii przedstawiona dysertacja doktorska Pana mgr. Adriana Markiewicza spełnia ustawowe kryteria (art. 13, ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Dz. U. z 2003 r., nr 65, poz. 595 z późn. zm.) wobec powyższego wnoszę o dopuszczenie jej do dalszych etapów przewodu.

